

Základní škola Dobrá, příspěvková organizace

ORGANIZAČNÍ ŘÁD ŠKOLY

**Minimální preventivní program
pro školní rok 2022/2023**

Č. j.:	ZŠDob/565/2022
Vypracoval:	Mgr. Hana Vavrušová, metodik prevence
Schválil:	Mgr. Radka Otipková, ředitelka školy
Pedagogická rada projednala dne	31. 08. 2022
Směrnice nabývá účinnosti ode dne:	01. 09. 2022
Kontrola směrnice:	

1. Základní údaje o škole

Základní škola Dobrá, příspěvková organizace je úplná základní škola s devíti ročníky a člení se na 1. a 2. stupeň. Budovy školy jsou tvořeny tzv. novou a starou školou, které jsou vzájemně propojeny. Celková kapacita školy je 650 žáků. Počet žáků v posledních letech stoupá a k 1. 9. 2022 činil 650. Na 1. stupni máme 15 kmenových tříd a na 2. stupni 15 kmenových tříd.

Název a adresa školy	Základní škola Dobrá, příspěvková organizace
Jméno a příjmení ředitelky školy	Mgr. Radka Otipková
Jméno a příjmení výchovného poradce pro 1. stupeň	Mgr. Jana Kavková
Jméno a příjmení výchovného poradce pro 2. stupeň	Mgr. Jana Filipová
Telefon	558 412 461
e-mail	zsdobra@zsdobra.cz
Školní metodik prevence	Mgr. Hana Vavrušová
Telefon	558 412 471
e-mail	hvavrusova@zsdobra.cz
Školní psycholog	Mgr. Eva Švrčinová
e-mail	esvrcinova@zsdobra.cz

2. Analýza současného stavu ve škole

Hlavním úkolem školy je plnění povinné školní docházky a příprava žáků ke studiu na střední škole. Vyučování probíhá podle ŠVP pro základní školy. Tento dokument naplňuje požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy. Důraz je kladen na rozvíjení klíčových kompetencí, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných dovedností v praktickém životě.

Školní vzdělávací program Dobrá škola - dobrý start si klade za cíl především dobře připravit žáky na středoškolské studium a na praktický život. V centru našeho zájmu stojí uplatnění žáků v moderní informační společnosti. Škola se zaměřuje na dvě hlavní vzdělávací oblasti, a to informační a komunikační technologie a environmentální výchovu.

Výuka informatiky žákům začíná ve 4. ročníku, hodiny probíhají ve dvou počítačových učebnách, ale využívání výpočetní techniky je součástí vzdělávacího programu téměř ve všech předmětech na 1. i 2. stupni. Aktivně naplňujeme inkluzivní model výuky a reformu školy za pomoci moderních technologií.

Oblast environmentální výchovy má u nás dlouhodobě zelenou. Za poslední léta jsme získali řadu ocenění za naši práci - titul Ekoškola (2005), Ekologická škola v Moravskoslezském kraji za mimořádné výsledky v oblasti ekologických aktivit (2008), Škola udržitelného rozvoje (2009), Škola udržitelného rozvoje 1. stupně (titul propůjčen v letech 2009-2011), mezinárodní titul Ekoškola (2010, obhájen 2014 a 2019). Žáky vedeme k pozitivnímu vztahu k přírodě, rozvíjíme jejich ekologické myšlení a chování. V hodinách přírodopisu a environmentálních projektech využíváme centrum environmentální výchovy, které se nachází v multimediální učebně přírodopisu a je vybaveno širokou paletou metodických a výukových materiálů. V červnu 2015 jsme ve školním atriu zpřístupnili žákům naučnou zahradu, která nám pomáhá naplňovat výstupy environmentální výchovy, slouží k výuce přírodovědných předmětů a projektovému vyučování, žáci v ní mohou také trávit přestávky, volné hodiny a účastnit se volnočasových aktivit.

Na tvorbě plánu ekologických aktivit školy se kromě koordinátorky EVVO a vyučujících velkou měrou podílejí i členové žakovského Ekotýmu, kteří pravidelně připravují ve volném čase program pro své spolužáky. V rámci environmentální výchovy také spolupracujeme s celou řadou organizací, zejména s ekologickými centry, místními myslivci a včelaři.

Nedílnou součástí našeho ŠVP jsou pravidelně zařazované ročníkové testy umožňující žákům, pedagogům a rodičům získat jasnější obraz úrovně vzdělávání a poskytnout nezbytnou zpětnou vazbu všem účastníkům vzdělávacího procesu. Žáci jsou testováni z českého jazyka a matematiky od 3. ročníku, v 5., 7. a 9. ročníku jsou postupně přidávány cizí jazyky a další předměty.

Na . je zřízeno školní poradenské pracoviště. V týmu pracují výchovné poradkyně – Mgr. Jana Kavková a Mgr. Jana Filipová, metodička prevence – Mgr. Hana Vavrušová a školní psycholožka – Mgr. Eva Švrčinová, nově se letos do týmu ŠPP zařadila školní speciální pedagožka Mgr. Šárka Sohrová. Členové tohoto týmu úzce spolupracují s třídními učiteli i ostatními pedagogickými pracovníky. Se svými dotazy a problémy mohou pracoviště kontaktovat žáci i jejich zákonní zástupci. Konzultační hodiny jsou uvedeny na webových stránkách školy.

V bezprostřední blízkosti školy panuje vřídlné sociální klima. Hojně je žáky využíváno multifunkční hřiště a blízký park. Jako riziková byla vytipována místa v okolí autobusové zastávky.

Mezi nejčastější prohřešky a nedostatky z řad žáků patří: neplnění školních povinností, nedovolené používání mobilních telefonů během výuky, nerespektování autorit, nevhodné chování během přestávek, používání vulgarismů mezi žáky, neomluvená absence, drobné krádeže, v ojedinělých případech se objevují vnášení nebezpečných předmětů do školy a tendence vzniku šikany a kyberšikany žáků, experimenty s návykovými látkami.

3. Vymezení cílové skupiny

Minimální preventivní program je cílen na všechny žáky I. a II. stupně základní školy. Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče a učitelé. Zvláštní pozornost bude věnována rodičům tříd, kde se vyskytují rizikové formy chování. Pro komunikaci slouží žákům dvě SOS schránky a SOS emailová adresa.

Cílová skupina žáci

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku:

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům,
- rozvoj zdravého sebevědomí žáků a jejich schopnosti sebehodnocení
- schopné dělat samostatná (pokud možno správná) rozhodnutí,
- s přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi,
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc při řešení problémům,
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám,
- podílející se na tvorbě kvalitního prostředí a životních podmínek.

Cílová skupina zákonní zástupci

Základem preventivní práce školy je úzká spolupráce se zákonnými zástupci žáků. Jsou jim nabízeny tyto aktivity:

- pravidelné třídní schůzky,
- individuální konzultační hodiny,
- webové stránky školy,
- akce školy pro veřejnost,
- pořádání přednášek pro rodiče, besed s odborníky na problematiku rizikových jevů,
- průběžné informace rodičů o činnosti školy, akcích, umožnění zpětné vazby,
- informace prostřednictvím elektronické žákovské knížky.

Cílová skupina pedagogičtí pracovníci

V oblasti prevence spolupracuje Školní poradenské pracoviště, vedení školy a všichni pedagogičtí pracovníci zejména pak v oblastech:

- průběžné sledování klimatu tříd, věnovat se ve třídě zvládání konfliktů a zátěžových situací,
- šetření vztahů ve třídě, vyhodnocování, rozborů v rámci třídního kolektivu,
- zachycení dětí z rizikových prostředí.

V případě vzdělávání pedagogických pracovníků v dané problematice by mělo být další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům.

4. Cíle programu

Prevence představuje aktivity v následujících oblastech –

- a) vztahy – vytváření pozitivních vztahů mezi žáky navzájem, vytvoření pozitivních vztahů mezi žáky a učiteli (prevence šikany, kyberšikany, agresivního chování)
- b) soustavné vytváření zdravého školního klimatu, ve kterém se bude dodržovat školní řád (prevence záškoláctví, prevence šikany, kyberšikany, agresivního chování, kyberkriminality)
- c) vytváření bezpečného prostředí školy (bezpečnost a ochrana zdraví žáků)
- d) zvyšování odolnosti vůči negativnímu působení nabídky drog (prevence kouření, drogové závislosti, AIDS)
- e) prevence virtuálních drog (prevence kyberšikany)
- f) vést žáky k ochraně majetku, vyvarovat se poškozování věci kolem nás

Obecné cíle ve všech tématech primární prevence

- zajistit odborné a průběžné vzdělávání ŠMP, výchovných poradců a ostatních pedagogických pracovníků (dle pokynů MŠMT),
- vypracovat metodický postup pro řešení krizových situací v případě podezření na šikanu a zneužívání návykových látek,
- preventivně působit v co nejširší oblasti rizikových forem chování,
- vytvořit nabídku mimoškolních volnočasových aktivit v návaznosti na programy a výuku školy,
- usilovat o dobré vztahy mezi rodinou a školou.

Prevence drogových závislostí, alkoholismu a kouření

- předcházet užívání návykových látek včetně alkoholu a tabáku, nikotinu
- předcházet závislosti na návykových látkách a zdravotním problémům způsobených v důsledku konzumace drog
- podporovat žáky v jejich pozitivních nápadech, potřebách a tvořivosti
- aktivizovat žáky k pravidelným sportovním a zájmovým činnostem prostřednictvím organizování volnočasových aktivit školou
- pořádat exkurze a vzdělávací akce a návštěvy odborníků
- informovat žáky o možnostech pomoci, vědět na koho se v případě potřeby obrátit

Prevence šikany – posilování a rozvoj mezilidských vztahů

Prevence projevů xenofobie, rasismu a antisemitismu

- předcházet šikaně – jejím projevům, stádiím a formám
- předcházet projevům xenofobie, rasismu a antisemitismu
- vyvracet předsudky a pěstovat úctu k životu
- posilovat a rozvíjet zdravé vztahy mezi vrstevníky
- zajistit bezpečnost žáků o přestávkách (dohledem), případně dle možností i na skrytých místech školy
- účinně a profesionálně postupovat při rozpoznání šikany v souladu s pokyny MŠMT
- šířit pravdivé informace a extremistických organizací, nebezpečných ideologií, popř. sektách a náboženstvích
- podporovat samostatné myšlení a rozhodování

Prevence rizikového sexuálního chování, sexuálního zneužívání a týrání

- posilovat a upevňovat obecně uznávané hodnoty – rodina, mateřství, láska
- předcházet rizikům souvisejících s tělesnými a duševními změnami dospívání, porozumění a péče o své tělo
- předcházet rizikům sexuálního zneužívání dostatečnou a včasnou informovaností žáků
- předkládat témata sexuální výchovy jako přirozenou věc
- podporovat zdravé sebevědomí žáků a citlivě přistupovat k jejich problémům

Prevence kriminality a delikvence (dle pokynu MŠMT), právní odpovědnost

- vysvětlit a popsat základní projevy delikvence, kriminality, trestných činů (krádeže, násilí, vandalismus)
- vysvětlit jednotlivé dílčí mechanismy a dynamiku trestných činů, přestupků (co se děje před, proč, co se děje potom, jak se cítí oběť...)
- podporovat a zapojovat se do projektů realizovaných ve spolupráci s Policií ČR, Městskou policií F-M
- upevňovat základní pravidla a hodnoty společenského chování
- předkládat vhodný vzor společenského chování, dbát na dodržování zákonů
- znát Školní řád a důsledky případného porušení

Prevence záškoláctví

- snížit počet zameškaných hodin
- posilovat hodnotu vzdělání
- spolupracovat s jinými subjekty na dodržování povinné školní docházky

Zdravý životní styl

Prevence vzniku poruch příjmu potravy

- podporovat zdravý životní styl žáků – životospráva, duševní hygiena, režim dne, stres, mít rád (a) své tělo
- předcházet negativním vlivům médií – ideál krásy, odtržení od reality, módní trendy

- předcházet vzniku poruch příjmu potravy – mentální anorexie, bulimie, diety, obezita...
- upevňovat a rozvíjet kladný vztah k životnímu prostředí – environmentální výchova
- naučit žáky poskytnout první pomoc

Prevence virtuálních drog – patologického hráčství a závislosti na počítačových hrách

- seznámit žáky se základními pojmy virtuálních drog – TV, PC, Reality show, výherní automaty, sázení...
- předcházet zdravotním, sociálním a psychickým poškozením v důsledku přílišného užívání virtuálních drog – znečitlivění, ztráta reality, snížení sebekontroly, násilí, závislost, gambling
- podporovat počítačové hry, filmy s kladným obsahem rozvíjející postřeh, vědomosti, soustředění, koordinaci pohybu

5. Metody a formy práce

Příklady aktivních metod práce:

- párová, skupinová práce ve třídě,
- samostatná práce,
- výklad,
- využívání audiovizuálních pořadů,
- projektové vyučování,
- besedy, diskuse,
- interaktivní činnosti se třídou,
- aktivity s prvky zážitkové pedagogiky
- intervenční programy pro třídní kolektiv,
- spolupráce s poradenskými zařízeními,
- další vzdělávání pedagogických pracovníků,

6. Zaměření preventivních programu

- na osobnostní a sociální rozvoj žáků
- na posilování pozitivních vztahů ve třídě
- na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu
- na zvýšení schopnosti žáků činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí
- na snížení výskytu rizikového chování: šikana a kyberšikana, kyberkriminality
- agrese, násilí vandalismus, záškoláctví, užívání návykových látek, intolerance, rasismus, páchání trestné činnosti
- na rizikové chování v dopravě, spektrum poruch příjmu potravy, sexuální rizikové chování
- na zdůrazňování vzájemné úcty

7. Očekávané výstupy

Výstupy – po ukončení 1. stupně by žáci měli znát –

- definovat rodinu, členy rodiny, rodinu jako zázemí a útočiště,
- osvojit si základní sociální dovednosti, pracovní návyky,
- osvojit si zásady slušného chování (ve škole i mimo školu),
- znát zásady zdravé výživy,
- osvojit si základní návyky péče o tělo,
- popsat zdravý životní styl,
- sestavit svůj denní režim, umět si zorganizovat (s technickou pomocí rodičů) svůj volný čas, vymezit čas pro učení, zábavu, sport a odpočinek,
- vysvětlit, jak působí aktivní pohyb na zdraví,
- pojmenovat základní části lidského těla,
- popsat různé druhy závislostí (alkohol, tabák)
- vysvětlit nebezpečí různých závislostí
- znát jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znát zásady bezpečného chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty (reflexní oblečení, základní dopravní značky, chování na přechodu pro chodce, semaforey, bezpečná jízda na kole – přilba, v automobilu – bezpečnostní pásy, dětská autosedačka)
- umět užít důležitá telefonní čísla –
112 – jednotné telefonní číslo tísňového volání

150 – hasiči

155 – záchranná služba

158 – policie

- popsat zdravotní rizika spojená s užíváním PC
- orientovat se v prostředí internetu – základní informace

Výstupy – po ukončení 2. stupně by žáci měli znát –

- pojmenovat základní návykové látky
- znát jejich účinky na lidský organismus
- znát základní právní normy
- vědět, kde jsou kontaktní místa pro danou problematiku
- znát zásady první pomoci
- zhodnotit svůj životní styl, zdravý způsob života
- vhodně plánovat volnočasové aktivity
- ovládat základy finanční gramotnosti
- znát zásady slušného chování a komunikace mezi lidmi

8. Aktivita školy

Plán akcí

pro školní rok 2022/2023

1. čtvrtletí (září, říjen, listopad)

1. vypracování plánu prevence rizikových forem chování, konkrétní činnosti a úkoly,
2. třídnické hodiny s tematikou rizikových forem chování (zaměřeno na šikanu, zásady slušného a ohleduplného chování mezi žáky, ničení spol. majetku, upevňování kolektivu, sebepoznávání, spoluzodpovědnost, správná komunikace s vrstevníky a vyučujícími apod.),
3. programy primární prevence, poté dle aktuálních situací ve třídách, potřeb TU
4. zapojení žáků do školních a mimoškolních aktivit v součinnosti s aktivitami ŽP,
5. zapojení žáků do uměleckých a sportovních činností (kroužky, aktivita nad rámec výuky...),
6. mapování třídních kolektivů, sociometrické testy dle požadavků vyučujících,
7. pomoc při adaptaci nových žáků ve školních třídách
8. adaptační kurzy 6. ročníku,
9. seznámit všechny učitele s dostupnou literaturou s protidrogovou tematikou, školní preventivní strategií, minimálním preventivním programem, programem proti šikanování, krizovým plánem školy
10. na prvních třídních schůzkách seznámit rodiče s ŠMP, minimálním preventivním programem, školním programem proti šikanování včetně kyberšikany.

2. čtvrtletí (prosinec, leden únor)

1. začlenit do hodin občanské výchovy nebo výchovy ke zdraví hodinu s tematikou rizikových forem chování na základě aktuální situace dané třídy a vhodnosti propojení s obsahem učiva v daném předmětu,
2. třídnické hodiny s tematikou rizikových forem chování, případné intervence dle potřeby vyučujících
3. zapojit žáky do příprav a organizace „Vánočního jarmarku“ na škole (zapojit žáky do výroby vánočních dárků, výroby výzdoby na škole, zapojit talentované žáky do nácvičku kulturního vystoupení k vánocům). Snaha zapojit i rodiče do příprav této akce,

4. zapojit a motivovat žáky do účasti na sportovních akcích pořádaných školou,
5. zapojit žáky a motivovat účast v soutěžích v rámci humanitních a přírodovědných předmětů (olympiády),
6. využití volného času dětí – florbal, přehazovaná, školní karneval, další aktivity dle návrhu dětí.

3. čtvrtletí (březen, duben, květen)

1. mapování třídních kolektivů – sociometrické testy dle požadavků vyučujících,
2. využití volného času dětí – turnaj ve vybíjené, soutěže dle návrhu dětí,
3. zapojit žáky do organizace školních výletů a exkurzí,
4. třídnické hodiny s tematikou rizikových forem chování (zaměřeno na aktuální problémy třídních kolektivů).

4. čtvrtletí (červen, červenec, srpen)

1. vyhodnocení školního minimálního preventivního programu,
2. zapojit žáky do organizace školních výletů a exkurzí,
3. využití volného času dětí – školní výlety a exkurze, turnaje, sportovní utkání ve fotbalu,
4. nabídka aktivit na prázdniny, využití volného času dětí.

Ve školním roce 2022/2023 si žáci 9. ročníků připraví pro své mladší spolužáky 1.- 5. ročníku jedno vyučovací dopoledne (skupiny či celé kolektivy) ve spolupráce se žákovským parlamentem, pokud to epidemiologická situace dovolí.

Na tvorbě a přípravě soutěží, akcí se budou aktivně podílet žáci zvolení do žákovského parlamentu, kteří budou spolupracovat se školním psychologem a zprostředkovaně s metodikem prevence.

9. Spolupráce se zákonnými zástupci

Pravidelné informace o prospěchu a chování žáků jsou zákonným zástupcům předávány na třídních schůzkách či konzultacích a průběžně v Informačním deníku, Bakalářích. Každý vyučující má jednou týdně konzultační hodiny, které po předchozí domluvě mohou zákonní zástupci využít.

10. Spolupráce s dalšími organizacemi

Při řešení případů projevů rizikových forem chování spolupracovat s institucemi:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami PPP, středisky výchovné péče SVP, speciálně pedagogickými centry SPC (PPP Frýdek - Místek, SPC Ostrava),
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou).
- Policie ČR - dojde-li k závažnějšímu případu rizikového chování, které naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) – včetně podezření na tuto skutkovou podstatu:
- orgán sociálně právní ochrany dítěte (OSPOD Frýdek - Místek)

Důležitá telefonní čísla:

116 111	Linka důvěry
112	Jednotné číslo tísňového volání
155	Zdravotnická záchranná služba
158	Policie ČR
558 432 084	PPP Frýdek-Místek
558 644 750	Mgr. Kristýna Babincová Jurková - okresní metodik preventivních aktivit PPP F - M

Důležité webové stránky

Společenství proti šikaně	www.sikana.org
E - nebezpečí pro učitele	www.e-nebezpeci.cz
Národní centrum bezpečnějšího internetu	www.ncbi.cz
Sdružení Linka bezpečí	www.linkabezpeci.cz
Poradna webu Minimalizace šikany	www.minimalizacesikany.cz
Internet poradna	www.internetporadna.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu - www.horka-linka.cz

Poradna E - Bezpečí - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na internetu - www.napisnam.cz

11. Úkoly pro jednotlivé pracovníky

Systém organizace a řízení primární prevence rizikového chování u žáků

(1) Postavení a úkoly MŠMT, krajských úřadů, Krajských školských koordinátorů prevence, metodiků prevence v pedagogicko-psychologické poradně jsou dány materiálem MŠMT: **Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č. j.: 21291/2010-28) a Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních (Dokument Č.j. MSMT – 21149/2016).**

(2) Ředitel školy a školského zařízení

Vytváří podmínky pro předcházení rozvoje rizikového chování zejména

- a) zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci rizikového chování,
- b) koordinací tvorby, kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním Preventivního programu a začleněním Školního preventivního programu do osnov a učebních plánů školního vzdělávacího programu školy,
- c) zapracováním do školního řádu a vnitřního řádu řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem rizikového chování ve škole,
- d) jmenováním školního metodika prevence, pedagogického pracovníka, který má pro výkon této činnosti odborné předpoklady, kvalifikaci, případně mu zajistí podmínky ke studiu k nezbytnému výkonu specializovaných činností v oblasti prevence rizikového chování,
- e) pro systematické další vzdělávání školního metodika v oblasti specifické primární prevence a pro činnost školního metodika s žáky a zákonnými zástupci nezletilých žáků ve škole,

- f) podporou týmové spolupráce školního metodika, výchovného poradce, školního psychologa/školního speciálního pedagoga, třídních učitelů a dalších pedagogických pracovníků školy při přípravě, realizaci a vyhodnocování Preventivního programu,
- g) spoluprací s metodikem prevence v PPP a s krajským školským koordinátorem prevence,
- h) podporou aktivit příslušného obecního úřadu zaměřených na rozvoj zdravého životního stylu
- i) monitorováním a vyhodnocováním realizace Preventivního programu a realizace dalších opatření, ve školním řádu a vnitřním řádu musí být popsána kontrolní a sankční opatření v oblasti rizikového chování ve škole.

(3) Školní metodik prevence

Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny příslušným právním předpisem.

(4) Třídní učitel (ve vztahu k primární prevenci):

- a) spolupracuje se školním metodikem prevence při zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci *Preventivního programu* a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě,
- b) motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy,
- c) zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci nezletilých žáků třídy,
- d) získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

Každý pedagogický a nepedagogický pracovník je povinen všimnout si chování žáků během vyučování i mimo vyučovací hodiny, například při akcích konaných mimo školu, při vykonávání dohledů nad žáky, atd.

Každou změnu chování žáků je povinen konzultovat s třídním učitelem a výchovným poradcem a se zákonnými zástupci rodiči žáka.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřívání (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

(5) Školní psycholog

- a) pracuje s jednotlivci i třídními kolektivy - zajišťuje bezpodmínečné, důvěrné a diskrétní přijetí žáků, zákonných zástupců i pedagogů,
- b) provádí poradenskou činnost, krizovou intervenci
- c) podporuje příznivé psychosociální klima školy a pracuje na jeho rozvoji
- d) zkoumá situaci v třídních kolektivech a adekvátně s nimi pracuje (sociometrické šetření, participace na programu Adaptačních pobytů žáků 6. ročníku, podpora rozvoje příznivých vztahů ve třídě)
- e) zaměřuje se na odpovídající přístup k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami
- f) spolupracuje s metodičkou prevence, výchovnými poradkyněmi, pedagogickými pracovníky, asistenty pedagoga.

(6) Školní speciální pedagog

Školní speciální pedagog působí na škole jako poskytovatel poradenských služeb spolu se školním metodikem prevence, výchovným poradcem, školním psychologem. Školní speciální pedagog vytváří systém včasné identifikace žáků s výukovými obtížemi a vytváří strategii používání ve školách pro prevenci výukových obtíží ve vztahu k reedukaci. Dále se věnuje metodické podpoře učitelů, zajišťuje krizovou intervenci.

1. Třídní učitelé prokazatelně seznámí zákonné zástupce žáků s projevy šikany, jak se chová šikanované dítě a vyzve je k aktivní spolupráci se školou v případě jakéhokoliv podezření ze šikany.

Z: TU

2. Poctivé vykonávání dohledů během přestávek a volných hodin, dohlízející dozorující učitelé budou při dohledech navštěvovat jednotlivé třídy a sociální zařízení na příslušné chodbě a všimát si chování žáků. Při dohledech ve školní jídelně bude dohlízející dozírající vyučující procházet mezi stoly a kontrolovat vstupy žáků do školní jídelny a všimát si chování žáků stojících před jídelnou.

Z: vyučující školy, školnice,
vedoucí školní jídelny

3. Pečlivé vykonávání dohledů v prostorách šaten, sledování chování žáků před školou, každé neobvyklé chování žáků hlásit VP, MP, ŠP nebo vedení školy.
Z: školnice, provozní personál,
vyučující
4. Zapojit žáky do různých soutěží, olympiád a sportovních turnajů.
Z: vyučující školy
5. Spolupráce se školním psychologem, Policií ČR, Hygienou F-M, Renarkonem, případně dalšími vhodně zvolenými institucemi.
Z: MP
6. Pravidelné denní kontrolování skříňky SOS a e-mailové schránky sos@zsdobra.cz.
Z: MP
7. Do vyhledávání projevů šikany a dalších rizikových forem chování zapojit ŽP.
Z: MP
8. Prokazatelné projevy šikany i dalších rizikových forem chování řešit s žáky a se zákonnými zástupci žáků
Z: výchovná komise školy
9. Účast zákonných zástupců na projektech školy: Den otevřených dveří, Dětský karneval, Vánoční jarmark, Malé maturity, Otevřené odpoledne v atriu, Šerpování.
Z: Klub rodičů
10. Možnost účastnit se akreditovaných programů se zaměřením na problematiku šikany, sebepoškozování a dalších rizikových forem chování pro VP, metodika prevence rizikového chování a ostatní učitele.
Z: ŘŠ
11. V případě účasti na vzdělávacích akcích podat zpětnou vazbu vedení školy, všem pedagogickým pracovníkům školy (např. formou semináře).
Z: MP, VP, ŠP

12. Řešení přestupků

Pokud se na škole vyskytnou některé negativní jevy, bude postupováno podle Školního řádu a Pravidel hodnocení, zpracovaných na základě směrnic MŠMT (Metodické

doporučení k primární prevenci, rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010 - 28).

Na řešení přestupků se podílejí třídní učitelé, ředitel školy, výchovný poradce, školní metodik prevence, školní psycholog, speciální pedagog. Závažné přestupky projednává výchovná komise a pedagogická rada.

Řešení přestupku se účastní i zákonní zástupci dítěte, případně další subjekty jako je policie nebo orgány sociálně právní ochrany dítěte.

13. Školní program proti šikanování a krizový plán řešení šikanování

Vypracováno dle metodického pokynu:

Metodický pokyn MŠMT ČR č. j.: 21149/2016 k prevenci a řešení šikanování

V textu odkazováno na knihu:

KOLÁŘ, Michal. Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.

Základní strategií výchovně vzdělávacího procesu ve škole je předcházení a prevence problémového jednání žáků, soustavné sledování chování a projevů žáků, budování pozitivního klimatu ve škole, důraz na komunikaci se žáky i s rodiči.

Cílem je vytvořit pro žáky bezpečné a spolupracující školní prostředí a ochránit je před šikanou.

V textu je tento vypracovaný program zmiňován také jako ŠPPŠ.

I. Úvod

1. Charakteristika šikany

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci
- jeho záměrem je oběť ohrožit, ponížit či zastrašit
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- existuje jedinec či skupina, jimž přináší prospěch nebo uspokojení

- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí
- časem se stupňuje
- je skrývané a těžko odhalitelné
- ***Šikanou není: jednorázová rvačka, nevhodný vtíp či konflikt, škádlení!***

Základní formy šikany:

- fyzická šikana (přímá a nepřímá) – bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, sexuální násilí
- psychická šikana - nadávky, pomluvy, vyhrožování, zesměšňování, kyberšikana a podobné projevy jako sexting, hoax....
- smíšená

Příklady přímých signálů šikany (nutno neprodleně začít řešit)

- soustavné posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka na adresu určitého žáka, pokud to tento žák těžce snáší a trpí tím
- jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů
- jeden žák vystupuje vůči druhému často v roli „sluhy“, vykonává za něj práce např. mazání tabule, nošení tašky,...
- opakované rvačky, v nichž se objevuje výrazný nepoměr sil
- opakované pošťuchování, strkání, údery, poškozování věcí

Příklady nepřímých signálů (nutno zvýšit pozornost) :

- potenciálně šikovaný žák se o přestávce zdržuje stranou od ostatních, nemá kamarády
- přestávky tráví v blízkosti učitelů nebo mimo třídu
- jeho prospěch se náhle nevysvětlitelně zhoršuje
- stává se uzavřeným
- má často poškozené nebo rozházené věci, často se mu „záhadně“ ztrácí
- při týmových sportech bývá volen mezi posledními
- má-li promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený, zdráhá se mluvit o sobě
- působí smutně, stísněně, často chybí z nejasných důvodů (nevolnost, bolest hlavy,..)
- nechodí na tělocvik

- má odřeniny, modřiny, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Vývojová stadia šikany:

- **I. stupeň – ostrakismus** – mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen necítí dobře, ostatní ho odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají, dělají na jeho účet drobné legrácky,
- třída se rozdělí na 3 části – oběť, agresor, neutrální jádro
- **II. stupeň – fyzická agrese** – agresori přitvrzují zábavu na úkor nejzranitelnějšího spolužáka, agresor je závislý na šikaně, chce ji opakovat, oběť zažívá strach, v této fázi záleží na míře pozitivního zaměření třídy a na postojích žáků k šikanování,
- **III. stupeň – vytvoření jádra** – ve třídě se vytvoří jádro agresorů, kteří tlačí na oběť, ostatní jsou rádi, že nejsou na místě oběti, tato šikana je stále skrytější, agresori systematicky spolupracují
- **IV. stupeň – většina přijímá normy agresorů** – dochází k těžkým ubližováním, často se ve třídě objevuje slovník nadřazenosti a podřazenosti (otroci, Hitler, muklové, Židi,..)
- **V. stupeň – totalita – dokonalá šikana** – toto stadium není řešitelné, musí se rozdělit třída, vládnou normy agresorů, násilí se začíná považovat za normální, učitel nemá slovo (pozor, někdy iniciátorem šikanování může být předseda třídy, žák s výborným prospěchem, pomáhající pedagogovi, ukázněje třídu, učitelé za ním stojí, podporují ho).

2. Odpovědnost školy za ochranu žáků před šikanou

V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a předcházet vzniku rizikového chování. Proto musí pracovníci školy předcházet šikanování mezi žáky, jeho projevy neprodleně řešit a každé oběti poskytnout okamžitou pomoc.

II. Program proti šikanování

1. Zmapování situace

Podporujeme pozitivní vztahy mezi žáky navzájem, mezi žáky a učiteli. ŠVP Dobrá škola – dobrý start obsahuje vhodné výchovně vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí. Tím podporujeme solidaritu a toleranci, vědomí sounáležitosti, posilujeme a vytváříme podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit tříd a školy, uplatňujeme spolupráci mezi dětmi a rozvíjíme jejich vzájemný respekt, jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Všichni učitelé:

- sledují vztahy mezi žáky ve třídách, kde působí a podporují pozitivní vztahy,
- vedou důsledně žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka,
- vedou žáky k sebedůvěře, přiměřenému sebevědomí a odpovědnosti za své chování,
- vedou žáky k plnění povinností a zároveň respektují jejich práva,
- nejsou lhostejní k projevům agresivity a v kritických situacích dají najevo, že toto chování nelze tolerovat.

Třídní učitel/ka:

- má přehled o vzájemných vztazích ve třídě,
- ve spolupráci s metodičkou prevence se podílí na preventivním mapování vztahů ve svém třídním kolektivu,
- seznámí svou třídu s Minimálním preventivním programem a se Školním programem proti šikanování,
- seznámí s těmito dokumenty i rodiče žáků,
- informuje rodiče, na koho se obrátit při problémech.

Metodička prevence:

- koordinuje tvorbu Školního programu proti šikanování a je za tento program odpovědná,

- seznámí se Školním programem proti šikanování ostatní vyučující, především s pasážemi, kde jsou obsaženy povinnosti pedagogů a třídních učitelů,
- informuje vyučující, jak postupovat při řešení konkrétních případů šikany,
- v případě vzniklé nežádoucí situace nabídne pomoc, zajistí besedu s odborníkem.

Ředitelka školy:

- zajistí vzdělávání pracovníka k problematice šikanování (metodičku prevence),
- zajistí dohled pedagogických pracovníků nad žáky před vyučováním, přestávkách mezi vyučovacími hodinami a mezi dopoledním a odpoledním vyučováním na chodbách, v šatně a ve školní jídelně (na vyznačených rizikových místech školy).

2. Motivování pedagogů pro změnu

Zájmem všech pedagogických pracovníků, ale také provozních pracovníků by mělo být podílet se na sledování stavu budování a udržování zdravých vztahů mezi dětmi. Je samozřejmé, že zaměstnanec je třeba motivovat a to jak finanční odměnou za zodpovědnou práci třídního učitele, metodika prevence, výchovného poradce atd., ale také formou povzbuzení a pochvaly.

3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

Průběžné vzdělávání pedagogů v této oblasti v rámci DVPP, účast na společných setkáních – „akce sborovna“, projekty, koordinované setkávání metodiků prevence různých škol s okresní metodičkou prevence, konference atd.

Pedagogové si mohou vybírat z nabídek individuálně nebo jsou školení a vzdělávání vybírána a plánována ředitelkou školy.

4. Užší realizační tým

Pro zajištění fungování oblasti prevence patologických jevů a šikany je pověřena metodička prevence, která samozřejmě spolupracuje s třídními učiteli, s výchovnými

poradci, hlavní vychovatelkou ŠD, školním psychologem, školním speciálním pedagogem, ředitelkou školy a zástupci ředitele.

5. Společný postup při řešení šikanování neboli Krizový plán

Při podezření na šikanu musí provést pedagog tři základní kroky, vedoucí k účinné pomoci.

První krok: diferenciální diagnostika

čili poctivé rozlišení škádlení od šikany (viz zmapování situace).

Druhý krok: vnitřní diagnostika (vytvoření mapy šikany)

čili sesbírání co největšího počtu informací v případě, že jsme si téměř jistí, že se jedná o šikanu. Hlavní je posouzení šikany ze tří pohledů a určení formy šikany (viz. Kolář str. 165-168).

To nám pomůže při dalším rozhodování o následném jednání, zejména, zda konkrétní případ šikany zvládneme sami nebo budeme potřebovat pomoc zvenčí.

Třetí krok: určení typu scénáře pro léčbu šikany

čili výběr ze šesti základních scénářů. Tuto fázi již provádí metodik prevence spolu s ředitelkou školy.

Pro rozhodnutí, jaký typ scénáře vybrat, je třeba pečlivě určit:

- stadium šikany (počáteční či pokročilé a vývojová stadia). Ukazatele pro rozlišení počáteční a pokročilé šikany viz Kolář, str. 176
- formu šikany (běžná či komplikovaná, neobvyklá).

Klasifikace šesti základních scénářů:

Fáze šikany	Úloha školy	Scénáře
Počáteční šikana	Škola zvládne sama	1. první pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu
		2. celková léčba pro první dvě stadia šikany
		3. první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu
Pokročilé stadium šikany	Škola potřebuje pomoc zvenku	4. první pomoc (krizový scénář) pro obyčejnou pokročilou šikanu

		5. první pomoc (krizový scénář) pro komplikovanou pokročilou šikanu (např. výbuch násilí, lynč)
		6. celková léčba pro třetí stadium šikany- běžné i komplikované

Velice důležité je rozložit si řešení šikany do tří základních stupňů:

1. první pomoc při šikaně
2. následná léčba skupiny, zasažené šikanou
3. zapracování získaných zkušeností z konkrétního případu do ŠPPŠ

Základní scénář – scénář č. 1 - první pomoc pro vyšetřování počáteční šikany:

pracovník, který pozoruje šikanu nebo na ni byl upozorněn, musí:

- konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy, třídním učitelem
- oznámit své podezření vedení školy, metodikovi prevence, výchovnému poradci, školnímu psychologovi, konzultovat další postup, dohodnout se, kdo povede vyšetřování
- kvalifikovaně odhadnout stadium a formu šikany
 - vyslechnout (mezi čtyřma očima) co nejvíce informátorů, nezaujatých svědků – spolužáků, těch, co na šikanu upozornili, důležité věci si zapisovat
 - nalezení vhodných svědků šikany
 - individuální rozhovory se svědky
 - spojit se s rodiči oběti, informovat je
 - teprve nyní vyslechnout oběť, citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací, vše zapisovat, tento pohovor musí provádět osoba, které oběť důvěřuje
 - zajištění ochrany oběti
 - vyslechnout agresory – překvapivě, znemožnit domluvu, soustředit se na rozpory ve výpovědích agresorů

při léčbě šikany - scénář č. 2 - přidáváme další fáze:

- najít metodu řešení (usmíření, výchovný pohovor, vnější nátlak, výchovná opatření...)

- třídní hodina, oznámení šikany a trestu pro agresory, následná práce se skupinou
- osobní rozhovor s rodiči oběti
- třídní schůzka – informace všem rodičům
- dlouhodobá práce s celou třídou, dobré je navázat spolupráci s odborníky

Pro scénář č. 3 je třeba upravit taktiku vyšetřování, např. je již vhodnější zvolit jako vyšetřovatele někoho mimo zaměstnanců školy, apod.

Důležitá je při vyšetřování strategie, taktika vyšetřování a způsob vedení rozhovoru.

Scénář pro vyšetřování pokročilé šikany (škola již sama nezvládne)

Hlavní rozdíly a komplikace ve srovnání s počáteční šikanou:

- často je těžké najít svědky
- účastníci šikany a lidé, kteří o ní věděli, se brání vyšetřování
- někdy dochází k prorůstání organizační sítě šikany do organizace školy
- velmi dobře funguje zakrývací a zastírací strategie a systém
- často již šikana splňuje povahu trestného činu

Scénář č. 4:

Vyšetřování těchto fází šikany buď již provádí síla zvenčí (pracovník PPP, policie, OSPOD apod.) nebo pracovníci školy s tím, že pomoc zvenčí je přivolána po výsledcích a prvotním vyšetřování

- konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy, třídním učitelem
- oznámit své podezření vedení školy, metodikovi prevence, výchovnému poradci, školnímu psychologovi, konzultovat další postup, dohodnout se, kdo povede vyšetřování
- kvalifikovaně odhadnout stadium a formu šikany
- vyslechnout (mezi čtyřma očima) co nejvíce informátorů, nezájatých svědků – spolužáků, těch, co na šikanu upozornili, důležité věci si zapisovat
- zabránění domluvě agresorů
- **zde změna: vhodné svědkové nejsou, takže hledáme spíše nejslabší článek řetězu nebo tzv. bílé vrány (spolužáci, kteří se šikaně vzepřeli, odolali tlaku skupiny a do šikany se nezapojili)**

- **změna: rozhovory s falešnými svědky či konfrontace a odkrývání rozporů v křivých výpovědích**
- spojit se s rodiči oběti, informovat je
- teprve nyní vyslechnout oběť, citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací, vše zapisovat, tento pohovor musí provádět osoba, které oběť důvěřuje
- **změna: zajištění spíše záchrany oběti než ochrany**
- **změna: vyslechnout agresory – soustředit se na rozpory ve výpovědích agresorů, zajistit je, pomůže i konfrontace agresorů a útočníků**
- nahlášení policii, případně jiným orgánům
- zprostředkování péče PPP či psychiatra oběti

Scénář č. 5:

Opět je potřeba upravit taktiku vyšetřování. Je třeba brát v potaz, že se zde může vyskytnout extrémní fyzická či sexuální brutalita či náhlý výbuch násilí, který nepřipravené účastníky vyšetřování může šokovat, musí být na ni tedy připraveni. Zde je již nezbytná pomoc a práce policie, škola bývá už bezmocná. Je třeba odložit dovyšetření a zajistit zejména ochranu života oběti.

V tom případě nastupuje poplachový plán:

- a) všichni pedagogové vědí, jaké kroky nastupují a co mají dělat oni sami
- b) zvládnutí šoku z násilí, zvládnutí emocí, odhad typu šikany, vzhled do situace
- c) okamžitá záchrana oběti
- d) alarm pedagogů a vedení školy
- e) zabránění domluvě agresorů, jejich oddělení či zadržení
- f) pokračování v ochraně oběti, oznámení (lékař, policie)
- g) vyšetřování- rozhovor s obětí (průběh vyšetřování již podobný a ve stejných krocích jako u scénáře č. 3 a 4)
- h) hledání nejslabšího článku nespolutracujících účastníků
- i) rozhovory se „svědky“
- j) rozhovory s agresory

Ve scénáři č. 6 přistupuje dále léčba celé skupiny, resp. celé třídy či školy.

Léčba skupiny (u scénáře 2 a 6) čili intenzivní intervence:

Léčba se liší, pokud jde o třetí, čtvrté či páté stadium šikany.

U scénáře 6 (a u 4. a 5. stadia šikany) léčba předpokládá napřed rozbití skupiny a původní konstelace žáků a vytvoření nové skupiny a to takové, aby dávala naději na vytváření pozitivních vztahů. Jádro agresorů je nutné z ní vyloučit.

Léčba se dá použít jako minimální jednorázový zákrok nebo jako rozjezd pro celoroční práci se skupinou.

Cílem je nastartovat uzdravující proces a položit základy pro budování nových, pozitivních vztahů.

Podrobněji lze vyčíst průběh léčby v Kolářovi, str. 235-256.

Čeho se vyvarovat při vyšetřování šikany:

- zásadně neřešit před celou třídou nebo větší skupinou dětí
- zásadně odmítat konfrontaci oběti a agresora nebo jejich rodičů
- cítím-li osobní antipatii k některému z účastníků, nedovolit, aby ovlivnila mé stanovisko nebo zvolit jiného řešitele
- vyvarovat se rychlých řešení
- prozrazení informačních zdrojů
- neinformování rodičů
- řešení bez pomoci dalších pedagogů

Ve fázi po vyšetření šikany mimo jiné ředitelka školy rozhodne o potrestání agresorů, a rozhodne o výběru výchovných opatření, ale i dalších opatření (některá viz již ve scénářích)

- svolání „výchovné komise“ (vedení školy, výchovný poradce, metodička prevence, třídní učitel, případně další učitelé) – ta situaci posoudí, navrhne postup vůči oběti, agresorovi i třídě
- pozvat k jednání rodiče agresorů – seznámit se situací, sdělit navrhovaná opatření, požádat o spolupráci, v otázce trestů nepřistupovat na kompromisy
- pozvat rodiče obětí – sdělit výsledky šetření, domluvit se na opatřeních, navrhnout řešení (terapie, organizační opatření,...)
- navrhnout nápravná opatření

- pracovat s agresorem, doporučit klinickou pomoc
- pracovat s kolektivem třídy
- doporučení pobytu v diagnostickém ústavu
- doporučení rodičům převést agresora na jinou školu
- návrh individuálního výchovného plánu
- návrh upravených organizačních záležitostí školního dne u agresora nebo u oběti

typy výchovných opatření:

- napomenutí třídního učitele
- důtka třídního učitele
- důtka ředitelky školy
- druhý, třetí stupeň z chování
- doporučení rodičům k dobrovolnému umístění do SVP nebo diagnostický pobyt zde
- návrh ředitelky školy orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou a dítětem, příp. návrh předběžného opatření k ústavní výchově

6. Primární prevence v třídnických hodinách

Prevence je nejúčinnější ochranou proti vzniku nebo šíření šikany, je proto neodmyslitelnou součástí práce školy a pedagogů. Každý třídní učitel na začátku školního roku vytvoří společně s žáky pravidla třídy. Pravidla jsou žákům srozumitelná, viditelně umístěna a dle potřeby aktualizována. Každý třídní učitel dbá na dodržování nastavených pravidel. Třídnické hodiny jsou zařazovány pravidelně v průběhu školního roku, dle potřeby okamžitě, učitelé mohou žádat o pomoc školní psycholožku, nebo metodika prevence.

7. Primární prevence ve výuce

Primární prevence probíhá na úrovni specifické a nespecifické prevence.

Specifická prevence se uplatňuje zejména v předmětech výchovného a humanitního zaměření, na I. stupni je to zejména Prvouka, Vlastivěda, na II. stupni hlavně Občanská výchova, Výchova ke zdraví, kam jsou v ŠVP zařazena témata dle RVP, týkající se prevence patologických jevů včetně šikany. Dále je důležitá výuka tělesné výchovy, kde se dá přímo podchytit a vhodné chování k druhému, tolerance atd.

Nespecifická prevence se vine v podstatě všemi vyučovacími předměty.

8. Primární prevence ve školních a mimoškolních programech a aktivitách

Také mimoškolní aktivity jsou výbornou půdou pro rozvíjení vhodného vzájemného chování. Na úrovni specifické prevence jsou to vzdělávací exkurze, návštěvy kulturních akcí, LVK, STK.

Co se týká nespecifické prevence, je to úloha zejména zájmových kroužků, kterých je každoročně nabízeno a realizováno dostatek.

Programy primární prevence pro školní rok 2022/2023

6. A, B, C, D	Vztahy a komunikace – Poradna pro primární prevenci
7. A, B, C, D	Drogy v dospívání - Poradna pro primární prevenci Kyberšikana má červenou – Nebud' obět'
8. A, B, C, D 5. A, B	Bezpečné sexuální chování v dospívání - Poradna pro primární prevenci Kyberšikana má červenou – Nebud' obět'
9. A, B, C	Mediální gramotnost - Poradna pro primární prevenci
4. A, B	Kyberšikana - Eurotopia
sborovna	Třídnické hodiny - Edupraxe
rodiče	Kyberšikana má červenou – Nebud' obět'

5. Ochranný režim žáků

Na ochranu žáků před šikanou je vytvořen školní řád, konkrétně tuto problematiku řeší články III/A, dále Minimální preventivní program školy, zpracováváný na každý školní rok. Pedagogové, případně pověření nepedagogičtí pracovníci (AP) konají dohledy nad žáky dle rozpisu dohledů. Žáci mohou vyjadřovat své připomínky k chování ostatních v třídnických hodinách, v běžných vyučovacích hodinách, nebo na zasedání školního parlamentu. Vždy je jejich připomínkám věnována patřičná pozornost.

Pokud se žáci bojí nebo stydí svůj problém řešit s dospělým, mají možnost se i anonymně svěřit do školní schránky „S. O. S“, která je denně kontrolována. S. O. S. schránka funguje ve fyzické podobě schránky na chodbě nebo v elektronické podobě na webu školy sos@zsdobra.cz.

10. Spolupráce s rodiči

Škola v prevenci rizikových jevů, včetně šikany nabízí rodičům spolupráci ve formě komunikace na třídních schůzkách, individuální konzultace s učiteli, metodikem prevence, školním psychologem, výchovnými poradci a vedením školy. Konzultační hodiny jsou uvedeny na webu školy a Informačním deníku.

Rodiče jsou seznámeni s programem minimální prevence včetně Programu proti šikanování na třídních schůzkách v září každého školního roku. Při jednání s rodiči v případě vyšetřování prokázané šikany je postupováno maximálně taktně při zachování důvěrnosti informací a podle jednotlivých scénářů.

11., 12. Školní poradenské služby, spolupráce se specializovanými zařízeními

Poradenské služby jsou zajištěny na úrovni metodika prevence, výchovných poradců školního psychologa, školního speciálního pedagoga a vedení školy. Škola úzce spolupracuje s PPP ve Frýdku-Místku, s OSPOD F-M. V případě prokázání pokročilé šikany je škola povinna spolupracovat s Policií ČR.

Při realizaci poradenských služeb postupuje škola dle Vyhlášky č. 72/2005 ve znění pozdějších předpisů.

13. Vztahy se školami v okolí

V širším měřítku naše škola spolupracuje i s okolními školami, protože z těchto škol k nám přichází žáci do 6. třídy.

III. Literatura a užitečné odkazy

Hlavní literatura:

Kolář, Michal: Nová cestě k léčbě šikany, Portál, Praha 2011

Kolář, M.: Bolest šikanování, Portál, Praha 1997

Říčan, P.: Agresivita a šikana mezi dětmi, Portál, Praha 1995

Doplňková literatura:

M. Martin, C. Waltmanová: Jak řešit problémy dětí se školou, Portál, Praha 1997

M. Karnsová: Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem, Portál, Praha 1995

P. Kopřiva, T. Kopřivová: Respektovat a být respektován, Kroměříž 2005

M. Sheedyová: Problémové dítě v rodině a ve škole, Portál, Praha 1998

R. Portmannová: Jak zacházet s agresivitou, Portál, Praha 1996

T. Šišková: Výchova k toleranci a proti rasismu, Portál, Praha 1998

Webové odkazy:

www.minimalizacesikany.cz

www.linkabezpeci.cz

www.sikana.org

www.sikana.cz

www.amnesty.cz

www.poradenskecentrum.cz

Sociální síť spolupracujících organizací v okrese FM a blízkém okolí (další informace viz.
dokumentace MP)

Pedagogicko-psychologická poradna Frýdek-Místek, příspěvková organizace

Palackého 130, 738 02 Frýdek-Místek

Metodik prevence Mgr. Kristýna Babincová - Jurková

telefon 558 432 084

e-mail ompa.pppfm@gmail.com

web <http://www.pppfm.cz/>

Speciálně pedagogické centrum při Střední škole, Základní škole a Mateřské škole

28. října 1884, Frýdek-Místek, 738 02

telefon 558 438 644

e-mail spcfm@seznam.cz

Středisko výchovné péče

28.října 1885, Frýdek-Místek

telefon 558 647 276

e-mail svp-fm@qick.cz

Centrum Nové naděje, o.s. (p. Pavel Matula)

Palackého 129, Frýdek - Místek, 738 01

telefon 558 629 223

e-mail: cnn.fmcquick.cz

web <http://www.cnnfm.cz>

Poradna pro primární prevenci, z. s.

Bezručova 507/12, 743 01 Bílovec

telefon 732 508 463

e-mail: ppp.ostrava@seznam.cz

web <http://www.poradna-ostrava.cz>

PČR - Oddělení tisku a prevence

Beskydská 2061

738 19 Frýdek-Místek

mobil:727 877 676

e-mail: karolina.belunkova@pcr.cz

Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití návykové látky žákem (dále jen NL).

Krizový plán řešení případů NL

Návykové látky

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

1. Školním řádem škola stanovuje zákaz užívání OPL a jejich distribuci a přechovávání. Současně stanovuje zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Školním řádem stanovuje rovněž tyto sankce za porušení zákazu: napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy. Porušení zákazu bude vždy projednáváno na pedagogické radě za účelem hodnocení klasifikace chování žáka.
2. Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku, je povinen spáchání nebo dokončení takového trestného činu překažit. Překažením se rozumí i jeho včasné oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

Konzumace NL ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy a školského zařízení nebo v době školního vyučování či v rámci akcí pořádaných školou, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby. K takovému účelu poslouží obálka – žák vloží NL za přítomnosti svědka do obálky, obálku pedagogický pracovník zalepí a svým podpisem přes přelep, podpisem svědka a žáka zajistí objektivitu úkonu.
3. Podle zdravotního stavu žáka případně ihned informuje rychlou záchrannou službu. V případě, že není nutné volat rychlou záchrannou službu, sepíše o události stručný záznam s vyjádřením žáka, a to za přítomnosti svědka, a bezodkladně informuje vedení školy. Tento záznam předá k založení školnímu metodikovi prevence do jeho agendy.

4. V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou předlékařskou první pomoc a volá rychlou záchrannou službu a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve.
5. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník vyrozuměním zákonných zástupců.
6. S ohledem na to, že po požití NL není žák způsobilý pobytu ve škole a účasti na vzdělávacím procesu, je nezbytně nutné, aby si jej převzali zákonní zástupci; pokud si jej nemohou zákonní zástupci převzít, může tak po jejich souhlasu učinit osoba blízká. V případě, že zákonné zástupce nelze sehnat nebo si odmítnou pro žáka přijet, je nutné požádat o součinnost Policii ČR a OSPOD.
7. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky a dbát pokynů pracovníků školy. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
8. Současně škola za podmínek stanovených v § 6 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
9. Školní metodik prevence poskytne žákovi a jeho zákonným zástupcům základní informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
10. Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Je ovšem nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový sobě a podle typu užití NL může být nebezpečný i okolí, ale jeho jednání z právního hlediska není významně škodlivé (z právního hlediska se zpravidla jedná o přestupkové jednání, na nějž se nevztahuje oznamovací povinnost); distributor se vždy dopouští jednání, které má znaky trestného činu. V případě distribuce je stanovena oznamovací povinnost.
11. Prokázané navádění jiných žáků k užívání NL je považováno rovněž za velmi rizikové a může naplňovat podezření z trestného činu. Nevztahuje se na něj ale oznamovací povinnost podle trestního zákoníku.
12. Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, upravuje problematiku testování při důvodném podezření na ovlivnění návykovou látkou, ale je nutné si uvědomit, že testování dětí a studentů pedagogickými pracovníky je v podstatě nemožné. Aby mohl pedagogický pracovník podezřelého žáka testovat, musel by být uveden v tomto zákoně jako subjekt, který je oprávněn vyzvat anebo provést orientační vyšetření, a to není. Oprávnění k takovému testování mají pouze speciální

subjekty, kterým toto právo ukládá zákon – příslušník Policie České republiky, příslušník Vojenské policie, příslušník nebo občanský zaměstnanec Vězeňské služby, strážník obecní policie nebo osoba pověřená kontrolou podle jiného právního předpisu (podrobněji viz Šejvl, 2018).

Distribuce NL ve škole

1. Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání splňující znaky trestného činu. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
2. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí škola o této skutečnosti vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu a je zde z hlediska trestního zákoníku povinnost takové jednání překazít. Vzhledem k tomu, že pedagogický pracovník nemůže takovou látku vyhodit nebo jinak znehodnotit, nezbývá mu nic jiného než kontaktovat Policii ČR.

Přechovávání NL ve škole

1. Přechovávání NL je vždy protiprávním jednáním.
2. Podle množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je toto protiprávní jednání blíže specifikováno buď jako přestupek, nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka).
3. Pedagogický pracovník nehodnotí, o jaký typ porušení zákona se jedná a zda se žák dopustil přestupku, nebo trestného činu. Protiprávnost jednání kvalifikuje policejní orgán.
4. V případě podezření, že žák u sebe přechovává NL, je nutné tuto látku zajistit a předat ji policii. Pedagogický pracovník nesmí a není oprávněn takovou látku zlikvidovat nebo předat zákonným zástupcům. Pokud by tak postupoval, dopustil by se protiprávního jednání.
5. Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany dětí v obci s rozšířenou působností.
6. Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

Nález NL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za NL, postupují takto:

1. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury, neochutnávají ji, nepřesypávají, nečichají k ní.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy a Policii ČR. Zajištění látky provádí policie, pokud nehrozí zničení nebo ztráta látky. Pedagogický pracovník následně o nález zpracuje písemný záznam.
3. V případě časové překážky na straně policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález, obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a podpisem pedagogického pracovníka a uschovat do školního trezoru, zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za NL, postupují takto:

1. Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy, zákonného zástupce a Policii ČR.
3. O nález sepišou stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že žák zápis odmítne podepsat, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.
4. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy mají pracovníci školy důvodné podezření, že některý ze žáků má NL u sebe, postupují takto:

1. Jedná se o důvodné podezření z protiprávního jednání. Může se jednat o podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR. Není zde sice oznamovací povinnost, ale pouze Policie ČR může provést prohlídku žáka a po příslušných expertizách nechat NL zničit v souladu s právními předpisy.
2. Pracovníci bezodkladně vyrozumějí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.

3. Žáka je nutné mít do příjezdu policie izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věci.

Tabákové výrobky

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit. Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená.

1. Prostory školy je označen viditelným textem doplněným grafickou značkou zákazu kouření. Takto jsou označeny vnitřní i vnější prostory.
2. Kouření v prostorách školy je zakázáno pod sankcemi uvedenými ve vyhlášce o základním vzdělávání.

Konzumace tabákových výrobků ve škole a mimo školu

1. V případě zjištění kouření u dětí a žáků v areálu školy a školských zařízení nebo na mimoškolní akci v rámci plnění školní docházky je třeba informovat pedagogického pracovníka, který následně informuje zákonné zástupce. Porušení školního řádu řeší odpovědný pedagogický pracovník.
2. Pedagogický pracovník (třídní učitel, vychovatel, učitel, školní metodik prevence) podle závažnosti situace intervenuje nejprve u daného dítěte (informuje o porušení školního řádu, případně udělí výchovná opatření, sdělí žákovi konkrétní rizika, předá relevantní informace a motivuje k nekouření), následně se obrátí na rodiče.
3. Pedagogický pracovník může rodiči dále poskytnout odkazy na další informace nebo odborné poradenské služby (např. Národní linku pro odvykání kouření). Cílem je problém řešit primárně na úrovni učitel – dítě – rodič.
4. Pokud rodiče užívání tabáku u dítěte dlouhodobě nereflektují a opakovaně s pedagogickým pracovníkem/školou nespolupracují, je možné v krajním případě kontaktovat Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD).
5. Pokud pedagogický pracovník u žáků ve škole či na mimoškolní akci najde tabákové výrobky (včetně elektronické cigarety a jejích komponent), ohlašuje to rodičům dítěte. Pedagogický pracovník ovšem nesmí žáky prohledávat.

6. Pedagogický pracovník ve škole, školském zařízení či na mimoškolní akci může žáka vyzvat k vydání těchto tabákových výrobků (nesmí je však bez souhlasu zabavit) nebo může volně položené tabákové výrobky odstranit z dosahu osob mladších 18 let

7. Pokud pedagogický pracovník zajistí u žáka tabákové výrobky, měl by s nimi postupovat tak, jak je upraveno ve školním řádu (vnitřním řádu), vhodným postupem je předat proti podpisu zákonnému zástupci žáka.

8. Dokument o navrácení tabákového výrobku zákonnému zástupci přiloží k zápisu o jeho zajištění.

9. V případě, že žáci kouří mimo prostory školy či školského zřízení (např. v parku) mimo plnění povinné školní docházky, pedagogický pracovník neuděluje výchovná opatření (Miovský et al., 2015). Může o tom informovat rodiče nebo provést krátkou intervenci u konkrétního žáka. (Mimoškolní prostor – areál školy - definuje školní řád – III. A)

Alkohol

1. Školním řádem škola stanoví zákaz užívání alkoholu v prostorách školy v době školního vyučování i na všech akcích školou pořádaných.
2. Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem.

Jestliže si žák nebo student **přinesl do školy alkohol** a jde o porušení školního řádu, škola má postupovat podle § 31 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon). Žákovi nelze prohledávat osobní věci.

1. V případě nezletilého žáka spolupracujeme se zákonnými zástupci dítěte.
2. Je vhodné zjistit, od koho žák alkohol získal.
3. Pokud žák uvede, že alkohol zakoupil v obchodě, je namístě vyrozumět Policii ČR nebo obecní policii o tom, že dochází k prodeji alkoholu dětem, aby bylo provedeno šetření.
4. Pokud pedagogický pracovník zjistí, že žák má u sebe alkohol, může jej vyzvat, aby jej odložil, zároveň je možné uplatnit sankce podle školního (vnitřního řádu).

V případě, že žák uvede, že **alkohol vzal doma**, je rozhodně vhodné:

1. událost probrat s rodiči dítěte a upozornit je na to, že musí zabránit tomu, aby se dítě k alkoholu dostalo, musí být přijata náležitá opatření, neboť rodiče jsou zodpovědní za výchovu dítěte.

2. V případě, že se situace opakuje, je vhodné oznámit věc orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) k provedení šetření v rodině. Jestliže se jedná o opakovaně nespolupracující rodiče, je namíste řešit situaci, kdy dítě přineslo alkohol z domu, přímo s Policií ČR.

Pokud žák nebo student ve škole požil alkohol:

1. Okamžitě mu v další konzumaci zabráníme.
2. V případě potřeby je poskytnuta předlékařská první pomoc pro intoxikaci alkoholem, při ohrožení života nebo zdraví se neprodleně volá zdravotnická záchranná služba na tísňové lince 155.
3. Pokud je nezletilý žák ve stavu vylučujícím další vzdělávání, musíme vyrozumět zákonného zástupce, aby si dítě přišel vyzvednout. Se zákonným zástupcem je nutné také následně řešit, kde dítě alkohol vzalo a proč ho konzumuje ve škole.
4. Konzumaci alkoholu ve škole je dobré řešit podle školního řádu, se zákonnými zástupci, opakované porušení hlásíme OSPOD a Policii ČR. V takovém případě lze doporučit postup, kdy si zákonný zástupce odvede žáka, a následné vyučující hodiny nejsou žákovi omluveny.

Jestliže žák nebo student **nabízí ve škole alkohol ostatním žákům**, dopouští se přestupku, viz výše.

1. Pokud by podal alkohol jinému žákovi ve větší míře, opakovaně nebo sice v malém množství, ale velkému počtu dětí najednou (ve větší míře), může se jednat o podezření ze spáchání trestného činu podání alkoholu dítěti podle ustanovení § 204 trestního zákoníku (není zde ale povinnost takové jednání překazít ani oznamovací povinnost podle trestního zákoníku).
2. Při zjištění této skutečnosti je namíste přivolat Policii ČR k prošetření události a u nezletilého žáka vyrozumět zákonné zástupce.
3. V případě, že je ohrožen život a zdraví dítěte, je nutné zavolat zdravotnickou záchrannou službu. Namíste je také vyrozumění OSPOD, neboť se jedná o dítě požívající alkohol (jsou naplněny podmínky uvedené v § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí), a to podléhá oznamovací povinnosti.

Krizový plán žáka s problémovým chováním

Krizový plán obsahuje opatření a postupy, které škola uplatňuje v souvislosti s problémovým chováním žáka (skupiny žáků), kdy dochází k ohrožení žáka samotného (žáků samotných), nebo jeho (jejich) okolí. Cílem opatření je zajistit všem žákům, pracovníkům školy, ale i samotnému problémovému jedinci (problémové skupině) bezpečí při pobytu ve škole, podle

paragrafu 29 školského zákona. Uplatněné postupy jsou realizovány na základě doporučení odborníků – speciálního pedagoga, výchovného poradce, metodika prevence či psychologů.

Přehled realizovaných opatření v kritických situacích:

1. Dohled dospělé osoby nad žákem (skupinou žáků), spolupráce pedagogů a školního poradenského pracoviště
 - Pedagogové školy jsou seznámeni se zvláštním režimem, který pobyt problémového žáka (žáků) ve škole vyžaduje.
 - Nad žákem je vykonáván dohled během výuky, o přestávkách, při přesunech po chodbách, během převlékání v šatně.
 - Pedagogové a asistenti pedagoga si pravidelně vyměňují informace o situaci ve třídě, kterou problémový žák navštěvuje. Spolupracují se školním psychologem, školním metodikem prevence, výchovným poradcem, třídním učitelem a s vedením školy.
 - Z každého dne (nejlépe po každé hodině) je pořízen zápis AP nebo učitelem o chování a činech žáka do záznamového deníku – **čas + událost**

2. Předcházení krizovým situacím

- Problémový žák může v případě „nezvládnutí situace“ opustit učebnu, ještě před tím, než vyvolá konflikt. (Bude pod dohledem asistenta pedagoga, školního asistenta).
- V případě vzniku vážného konfliktu ve třídě problémový žák odchází pod dohledem dospělé osoby mimo učebnu do prázdné místnosti, kde se uklidní. Po uklidnění je veden k náhledu na své jednání, motivován ke spolupráci s dospělými a případně připraven k přijetí opatření.
- Pokud nedojde ke zklidnění negativních emocí (zlepšení psychického stavu) a žák nebude schopen spolupracovat, pedagog nebo asistent pedagoga vyrozumí zákonného zástupce, aby si žáka ze školy odvedl.
- Jestliže nebude možno zákonného zástupce kontaktovat a jednání žáka bude ohrožující pro něho samotného, nebo jeho okolí, učitel školy nebo asistent pedagoga přivolá RZS, PČR (dle situace a potřeb).
- ŠP, ŠMP, VP projedná s žákem a zákonnými zástupci možnost individuální terapie např. ve Středisku výchovné péče, v PPP, konzultace u klinického psychologa, psychiatra (dle aktuálních potřeb).

3. Řešení krizových situací

- Pedagog, který bude svědkem krizové situace spojené s agresí (verbálním, či fyzickým napadením, nebo psychickou dekompenzací....), zabrání ve spolupráci s ostatními pracovníky v pokračování
- V případě nutnosti poskytne první pomoc jednotlivci, či skupině a ihned informuje vedení školy.
- Pedagog nebo asistent pedagoga (v případě potřeby) přivolá RZS, PČR a vyzve zákonné zástupce, kurátorské oddělení OSPOD (dle aktuální situace).
- Problémový žák (skupina žáků) bude oddělen (oddělena) od třídního kolektivu (sborovna, knihovna, prázdná učebna, kabinet, tělocvična...) a bude do doby poskytnutí odborné pomoci pod dohledem dospělé osoby (dospělých osob).

4. Další opatření

- Krizová situace bude následně pedagogy a školním metodikem prevence rizikového chování vyšetřena a zaprotokolována.
- Ředitel školy bude o závažných projevech chování nezletilého, problémového žáka (skupiny žáků) neprodleně informovat oddělení OSPOD Frýdek - Místek.
- Při zhoršení situace bude školní metodik prevence rizikového chování konzultovat další postup s okresní metodičkou prevence rizikového chování PPP Frýdek Místek, případně s dalšími odborníky.
- Podezření na spáchání trestného činu oznámí dospělá osoba ihned Policii ČR.
- O všech vážných problematických situacích, které pedagogové školy v souvislosti s chováním žáka zaznamenají, budou neprodleně informováni zákonní zástupci.

STRUČNÝ PŘEHLED ŘEŠENÍ KRIZOVÉ SITUACE:

1. ZAMEZIT PROBLÉMOVÉMU ŽÁKOVI (SKUPINĚ) V OHROŽUJÍCÍM JEDNÁNÍ
2. PROBLÉMOVÉHO ŽÁKA (SKUPINU) IZOLOVAT OD TŘÍDNÍHO KOLEKTIVU
3. POSKYTNOUT PRVNÍ POMOC (v případě potřeby)
4. ZAJISTIT BEZPEČÍ PRO OHROŽENÉHO ŽÁKA (OHROŽENÉ ŽÁKY)
5. ZAJISTIT DOHLED NAD PROBLÉMOVÝM ŽÁKEM (PROBLÉMOVÝMI ŽÁKY)
6. INFORMOVAT VEDENÍ ŠKOLY
7. VOLAT RZS, PČR (v případě potřeby)
8. UVĚDOMIT ZÁKONNÉ ZÁSTUPCE (požadovat vyzvednutí žáka (žáků) ze školy)

9. VYŠETŘIT INCIDENT

10. REALIZOVAT DALŠÍ POTŘEBNÁ OPATŘENÍ

Kontakty:

155 Rychlá záchranná služba

158 Policie ČR

150 Hasiči

558 644 750 Pedagogicko-psychologická poradna Frýdek - Místek - Mgr. Kristýna Babincová
- Jurková

Závěrečná ustanovení

1. Kontrolou provádění ustanovení této směrnice jsou statutárním orgánem školy pověřeny výchovné poradkyně a metodik prevence.
2. Zrušuje se předchozí ustanovení této směrnice pod č. j. ZŠDob/499/2021.
3. Směrnice nabývá účinnosti dnem 01. 09. 2022.

V Dobré dne 01. 09. 2022

Mgr. Radka Otipková
ředitelka školy

ORGANIZAČNÍ ŘÁD ŠKOLY

DODATEK Č. 1

Minimální preventivní program pro školní rok 2022/2023

Ředitelka Základní školy Dobrá, příspěvková organizace

vydává

Dodatek č. 1 k směrnici **Minimální preventivní program pro školní rok 2022/2023**, kterým aktualizuje v bodě 1. Základní údaje o škole telefonní kontakt na metodika prevence Mgr. Hanu Vavrušovou – 558 412 476 a doplňuje preventivní program o Programy primární prevence pro školní rok 2023/2024, o Krizový plán – psychická krize, duševní onemocnění a o Krizový plán – sebepoškozování.

Programy primární prevence pro školní rok 2023/2024

6. A, B, C, D	Vztahy a komunikace – Poradna pro primární prevenci
7. A, B, C	Drogy v dospívání - Poradna pro primární prevenci
8. A, B, C, D	Bezpečné sexuální chování v dospívání - Poradna pro primární prevenci
9. A, B, C, D	Rizika elektronické komunikace - Poradna pro primární prevenci
6. A, B, C, D	Renarkon – Zdravý životní styl
8. A, B, C, D	Renarkon – Poruchy příjmu potravy
7. A, B, C	Ústav pro podporu duševního zdraví – Duševní zdraví
8. A, C	Ústav pro podporu duševního zdraví - Kouření
8. B, D	Ústav pro podporu duševního zdraví – Duševní zdraví
7. A, B, C	Sananim – Než užiješ alkohol, užij svůj mozek
sborovna	Hodnocení ve škole Komunikační dovednosti s rodiči, s třídou, s kolegy Práce s časem a psychohygienu učitele
rodiče	Drogy - Poradna pro primární prevenci

Krizový plán – psychická krize, duševní onemocnění

Pedagog by si měl všimnout následujících projevů:

- Obtíže ve vykonávání každodenních aktivit považovaných za normální pro dítě daného věku
- Obtíže v porozumění instrukcím
- Obtíže v sociálních interakcích
- Snížená schopnost vyrovnávat se se změnou
- Obtíže nebo zvláštnosti v komunikaci
 - Nadměrný strach, úzkost nebo vyhybavost vůči specifickým situacím nebo objektům (např. vůči odloučení od rodičů nebo pečujících osob, vůči určitým sociálním situacím, konkrétním zvířatům včetně hmyzu, výškám, uzavřeným prostorům, stopám poranění nebo krvi aj.)
- Změny ve spánkovém režimu

- Náhlý nevysvětlitelný pokles zájmu o dosud se zájmem vykonávané aktivity
- Opoziční nebo pozornost vyžadující chování
- Nadměrná aktivita (výrazný problém zůstat v klidu, např. nadměrné běhání dokola, nadměrné mluvení nebo psychomotorický neklid)
- Nadměrná nepozornost
- Nadměrná impulzivita
- Opakované a kontinuální vyrušování ostatních (v hovoru, činnostech)
- Náhlé změny v chování k vrstevníkům včetně stažení se do sebe nebo vzteku
- Opakovaně se vyskytující nevysvětlitelné fyzické symptomy (bolest hlavy, břicha, nevolnost)
- Extrémní stydlivost
- Časté změny nálad bez zjevné příčiny
- Časté výbuchy vzteku
- Opakované vzdorovité chování
- Rozvratné chování ve třídě
- Chování porušující stanovená pravidla nebo normy
- Fyzická agrese
- Neochota nebo přímé odmítání chodit do školy
- Jinak nevysvětlitelná nízká výkonnost ve škole
- Izolace od ostatních
- Extrémní beznaděj a zoufalství
- Přítomnost myšlenek, plánů nebo činů sebepoškozování/sebevražednosti nebo jejich výskyt v minulosti dítěte

Jak postupovat:

- Pedagog, který zaznamená u žáka psychickou nepohodu, krizi či počínající duševní onemocnění by měl být schopen sám či za podpory někoho z kolegů (třídní učitel, školní psycholog, školní metodik prevence, výchovný poradce) **vést s žákem podpůrný rozhovor, jehož cílem má být, vedle poskytnuté podpory (“nejsi na to sám/sama”, “lze s tím něco dělat”)** domluva s žákem na dalším postupu, kontaktování zákonných zástupců. Důvěrný vztah mezi učitelem a žákem (i jeho rodinou) může hrát

významnou roli při celém procesu poskytování včasné intervence tak, aby byla co nejefektivnější.

- Pedagog by měl být schopen **poskytnout žákovi i jeho rodině základní informace k dané problematice a možnostem řešení situace.**
- Úkolem pedagoga není dané potíže diagnostikovat či léčit. Jeho role spočívá zejména ve zprostředkování kontaktu žáka s rodiči (či v podpoře k němu) a poté případně s příslušnými odborníky. Pokud žák sám osloví svého učitele, **je na místě jej za to ocenit, ujistit jej, že je na správném "místě" a že je dobře, že tak učinil.** Sdělované potíže či svěřený problém **není vhodné bagatelizovat**, a to ať už jsme v jakékoliv roli ve vztahu k dotyčnému žákovi. Naopak **je prospěšné vyjádřit mu svůj zájem a spoluúčast na řešení jeho situace** tak, jak to bude potřeba (samozřejmě v rámci našich vlastních osobních i profesních možností a hranic).
- Je vhodné, aby s žákem **spolupracoval takový pedagog, k němuž má žák důvěru**, se kterým je schopný vést (ideálně) otevřenou komunikaci. **Ne nutně to vždy tedy musí být např. školní psycholog, výchovný poradce či školní metodik prevence.** Často může být třídní učitel tím, kdo má k žákovi nejbližší a žák se mu svěří. **Třídní učitel si také jako první může všimnout, že s žákem není vše v pořádku a oslovit ho. Popřípadě žák tíhne s důvěrou k jinému pedagogovi, např. jeho oblíbeného předmětu.** Není nutné, aby pedagog znal "řešení" hned, důležité je s žákem navázat vztah postavený na důvěře umožňující otevřenou komunikaci.
- **Při zachování důvěrnosti údajů pedagog probere žákovi situaci s členy školního poradenského pracoviště** (školní psycholog, metodik prevence, výchovný poradce), kteří ho mohou v dalším postupu podpořit.
- Rodičům pedagog v případě potřeby **doporučí kontaktování odborného pracoviště.**
- **Škola rodičům nabídne spolupráci.** Pro žáka v psychické krizi či v době počínajícího duševního onemocnění je vedle poskytnutí včasné intervence zásadní také podpurné a přijímající prostředí, které by měla škola spolu s rodinou a odbornými institucemi spoluvytvářet.
- Samozřejmou součástí této podpory je i **samotná podpora rodičů/zákonných zástupců** - i pro ně je toto období složité, plné změn a hledání nových cest nejen v přístupu ke svému dítěti.
- Součástí léčby bývá nezřídka farmakoterapie. **Je dobré mít na paměti, že medikace může mít vliv na každodenní fungování žáků jak pozitivním, tak negativním směrem.**
- V případě bezprostředního ohrožení zdraví dítěte či jeho okolí je na místě volat rychlou záchrannou službu.

Doporučení pro „první“ kontakt s žákem:

- Zvolte příjemné místo pro vás samotného i pro žáka, se kterým povedete rozhovor. Zajistěte, aby Vás nerušili ostatní (žáci, učitelé). Nechte si na rozhovor dostatek času. Navod'te příjemnou, přijímací a bezpečnou atmosféru, nabídněte vodu, čaj a posad'te se (ideálně vedle sebe) nebo případně oba st'ujte či se procházejte. Je však důležité, aby vaše pozice byly „vyrovnané“ – optimální je, pokud jsou oči dospělého v úrovni očí žáka. Pozice vedle sebe je nejméně stresující.
- Věnujte se výhradně žákovi - nezvedejte telefony, nevpuštějte (např. do kabinetu) ostatní. Vytvořte bezpečný prostor pro sdílení, aktivně naslouchejte a nehodno'te.

Bud'te podpurní. Naopak nezapomeňte ocenit to, že se vám žák s pro něj obtížnou věcí svěřuje. Povzbud'te jej v tom, že už jen toto je krok směrem k řešení jeho nepříznivé situace.

- Pokuste se zmapovat dostupné žákovy zdroje, které by mohly v řešení situace pomoci.
- Naplánujte společně další kroky, které podniknete v rámci řešení jeho věci.

Zrekapitulujte je na konci setkání. Nezapomeňte se domluvit na tom, které informace jsou důvěrné, a s kterými budete dál „zacházet“ ve smyslu sdílení s nezbytným okruhem dalších lidí, kteří se budou na realizaci podpory podílet.

- Můžete žáka znovu ocenit a podpořit. Vyžaduje-li to situace, domluvte se s žákem na další schůzce, případně se s odstupem času ujistěte, že se věci dějí tak, jak se dít mají.
- Přijměte psychickou náročnost situace pro žáka, ale i pro vás samotnou/samotného.
- Nezapomínejte na svoje profesní i osobní limity, odkazujte se na další služby a podporu.

Co raději ne:

- Slib, že žákem právě sdílené sdělení zůstane vaším tajemstvím.
- Slib, že to bude dobré, že to vyřešíme k ideální představě žáka.
- Přehnané reakce (obavy, zděšení, pláč, úzkost, panika, vztek, vyhrožování, litování...).
- Zlehčování situace.
- Moralizování a obviňování

Krizový plán – sebepoškození

Způsoby sebepoškození:

- řezání (žiletkou, střepem atd.)
- pálení kůže.

Jinými formami jsou

- škrábání,
- píchání jehlou,
- rozrušování hojících se ran,
- značkování rozpáleným kovem nebo například značkovací pistolí,
- obrušování popálené kůže,
- kousání, údery, nárazy,
- dloubání, tahání kůže a vlasů/ochlupení a další.

Specifická primární prevence

Důležitá je vnímavost vůči projevům možného sebepoškození:

- nevysvětlené popáleniny, řezné rány, jizvy a jiné shluky stop na kůži, běžným místem sebepoškození bývají paže, zápěstí a předloktí nedominantní horní končetiny, ale stopy sebepoškození se mohou vyskytnout prakticky na kterékoliv části těla,

- ročnímu období nepřiměřené oblečení (dlouhé rukávy a dlouhé kalhoty v létě), potítka a jiné krytí zápěstí, vyhýbání se aktivitám, které vyžadují odhalení těla (plavání, tělocvična), obvazy a náplasti,
- netypické osobní věci (žiletky a jiné pomůcky, použitelné k řezání či úderům),
- nárůst známek deprese či úzkosti,
- neuvěřitelné nebo neúplné historicky jako odpověď na cílené dotazy.

V rámci prevence sebepoškození se klade důraz především na posílení schopnosti jedince:

- zvládat zátěžové situace,
- rozpoznávat a ovládat stres,
- identifikovat silné stránky vlastní osobnosti,
- navazovat plnohodnotné vztahy,
- **čeho se naopak rozhodně vyvarovat, je přímá diskuze o tématu sebepoškození, např. hovoření o metodách sebepoškození.**

Jak postupovat

- předat dítě školnímu psychologovi. Pokud škola nedisponuje školním psychologem, lze samozřejmě využít služeb psychologa pedagogicko-psychologické poradny,
- kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou,
- motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance,
- stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy,
- ideální přístup je takový, ve kterém je SP tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům – například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem, ŠP, přijít kdykoliv, když pociťuje nutkání poškodit se, ale učitel se mu nebude věnovat, pokud se poškodí (za podmínky, že jiný dospělý, učitel či rodič zvládne akutní situaci s eventuálním ošetřením či zabráněním dalším následkům).

Nevhodný postup:

- snaha okamžitě odstranit sebepoškozující chování,
- sankce a ignorace.

V jakém případě vyrozumět Policii ČR / OSPOD:

- ohlašovací povinnost se netýká přímo sebepoškození, ale doprovodných problémů často SP doprovázejících – šikany, sexuálního zneužívání, zanedbávání péče, týrání dítěte (syndrom CAN) atd. – viz další kapitoly,

- povinnosti hlášení podléhá navádění dětí k sebepoškození/sebevraždě (skupina poškozujících se, kyberšikana),
- v případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození je namístě okamžitá, i nedobrovolná *hospitalizace na psychiatrii* – při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence Policie ČR.

V Dobré dne 31. 08. 2023

Mgr. Radka Otipková

ředitelka školy